AYLIK MİZAH DERGİSİ • YIL : 10

KASIKATÜR

SAYI : 115 • EKİM / 2002

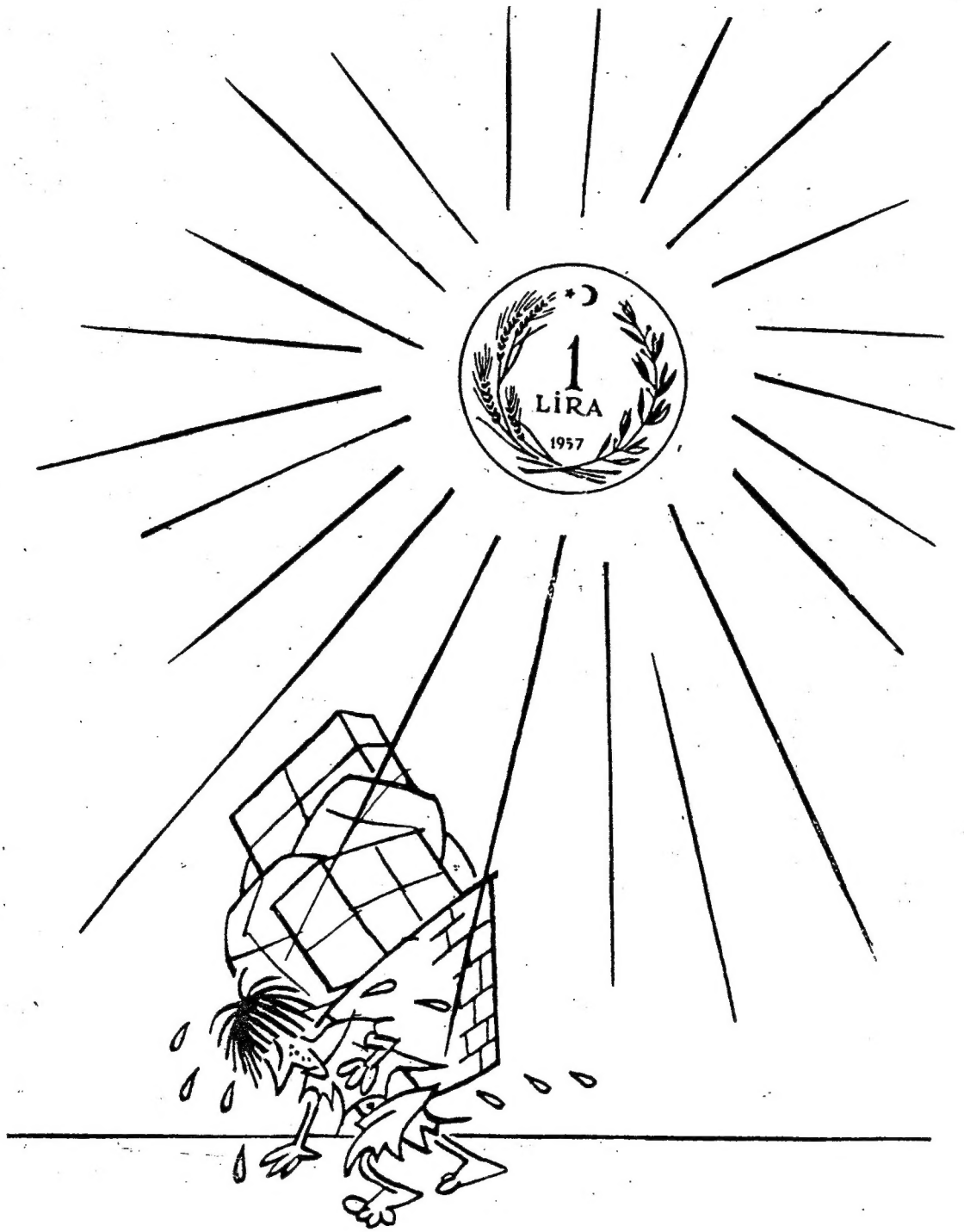

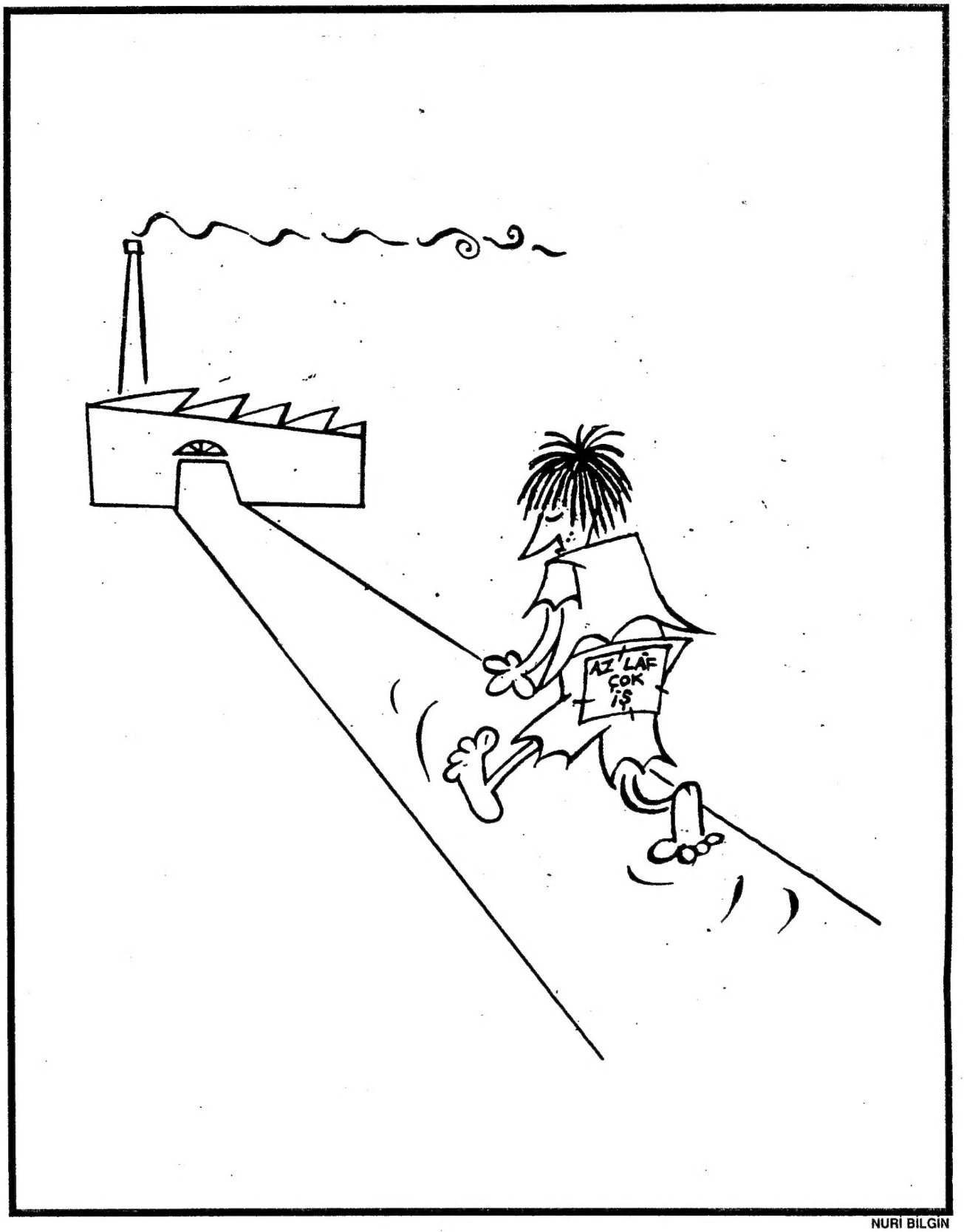

NURİ BİLGİN

SAHİBİ VE YAYIN YÖNETMENİ
KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
ANKARA TEMSİLCİLİĞİ ADINA
METİN PEKER

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
MURAT ÖZMENEK

YAYIN KURULU

BÜLENT OKUTAN
CUMHUR GAZİOĞLU
OKTAY BİNGÖL
ORHAN TÜLEYLİOĞLU
MURAT SAYIN

KATKIDA BULUNANLAR

ZEKİ BEYNER
ALİ ULVİ ERSOY
ALİ ŞUR
ALİ HERKÜL ÇELİKKOL
ALİ ŞÜKRÜ FİDAN
AHMET ERKANLI
AKİL DANE HERZEKAR
A. TEOMAN SANALAN
AKIN ÖNDER
BAYRAM ALİ KARA
BURHAN ÖZOYAL
CEM KENAN ÖNGÜ
CEMAL ARIĞ
CEZMİ ERMİŞ
CİHAN DEMİRCİ
ERDOĞAN BAŞOL
ERDOĞAN KARAYEL
ERAY ÖZBEK
ERGÜL AKTAŞ
EROL ÖZDEMİR
FERRRUH DOĞAN
HASAN SEÇKİN
HASAN UYSAL
HÜSEYİN ATABAŞ
HÜSEYİN TANYERİ
GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU
İSMET LOKMAN
KADİR DOĞRUER
MUHİTTİN KÖROĞLU
MUSTAFA BİLGİN
NECATİ ABACI
NİYAZİ YOLDAŞ
NURİ BİLGİN
OĞUZ GÜREL
ORHAN ENEZ
ÖZCAN ÇALIŞKAN
TAYFUN AKGÜL
TONGUÇ YAŞAR
SERDAR ÇAKIRER
YENER ÇAKMAK
YİĞİT ÖZGÜR

DERGİ TEMSİLCİLİKLERİ
Bursa/Mümin Bayram/İzmir-Cem Koç/
Trabzon-Adnan Taç/Sinop-Seyit Saatçi
Zonguldak-Kürşat Coşkun

DİZGİ: DAMAR LTD. ŞTİ. - ANKARA
Özveren Sok. 3/8 Demirtepe Tel: 0.312. 232 01 11

BASKI: KUBAN MATBAACILIK YAYINCILIK - ANKARA
Matbaacılar Sitesi 558. Sok. No:20 Tel: 0.312. 395 20 70

İRTİBAT VE YAZIŞMA ADRESİ:
Konur Sok. 31/10 Kızılay-ANKARA Tel-Faks: 0.312. 417 37 28

POSTA ÇEK NO: 104902 METİN PEKER
Altı Ay: 24.000.000 TL - Bir Yıllık: 48.000.000 TL.
Altı Ay: 30.000.000 TL. Bir Yıllık: 60.000.000 TL.(Resmi Dairelere)

KAPAK KARİKATÜRÜ: ZEKİ BEYNER

Karikatür Dergisi'ndeki eserler yazılı izin alınmadan kesinlikle yayımlanamaz.

KARİKATÜR DÜNYAMIZIN BİR YALNIZ ADAMI ZEKİ BEYNER'İ KAYBETTİK ANISI ÖNÜNDE SAYGIYLA EĞİLİYORUZ

BU SAYIMIZDA ZEKİ BEYNER'DEN KARİKATÜRLER VE YAŞAM ÖYKÜSÜNÜ ANLATAN ÇİZGİLERİ BULACAKSINIZ TÜM ÇALIŞMALAR ZEKİ BEYNER'İN ÇIKARTTIĞI KEŞKÜL-Ü FUKARA KARİKATÜR ALBÜMÜNDEN ALINMIŞTIR.

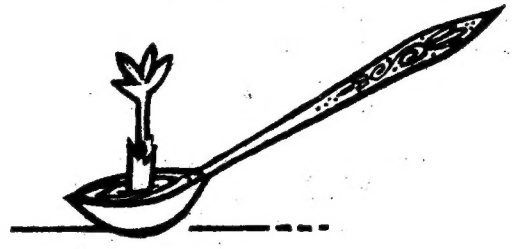

Z.BEYNER
Vay be! Bunlar da doping yapmış!
1
2
4

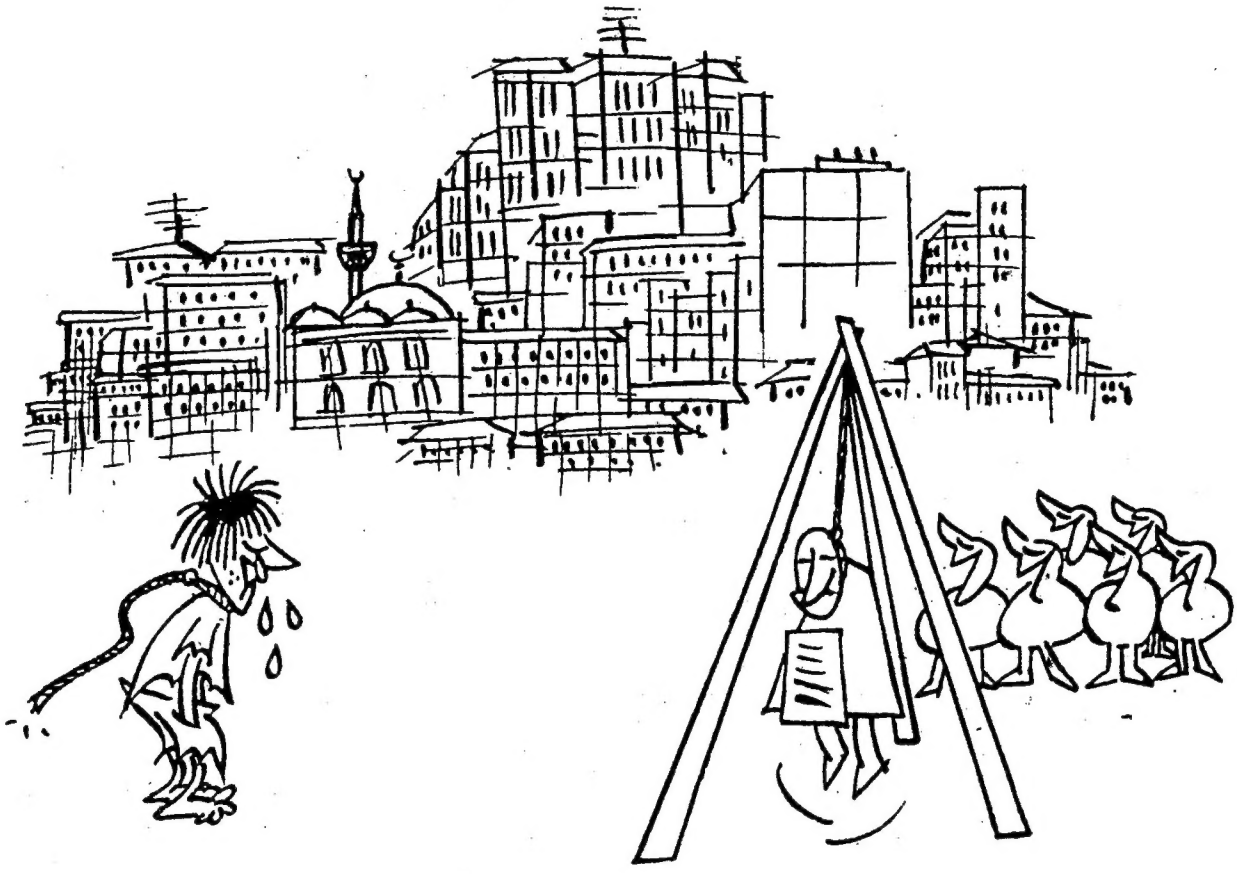

Her halde vizite ücretini gördüğümden olacak, bu kez babama, "Sen niçin ağlamıyorsun?.." diye sormuş başlamışım ağlamağa!..

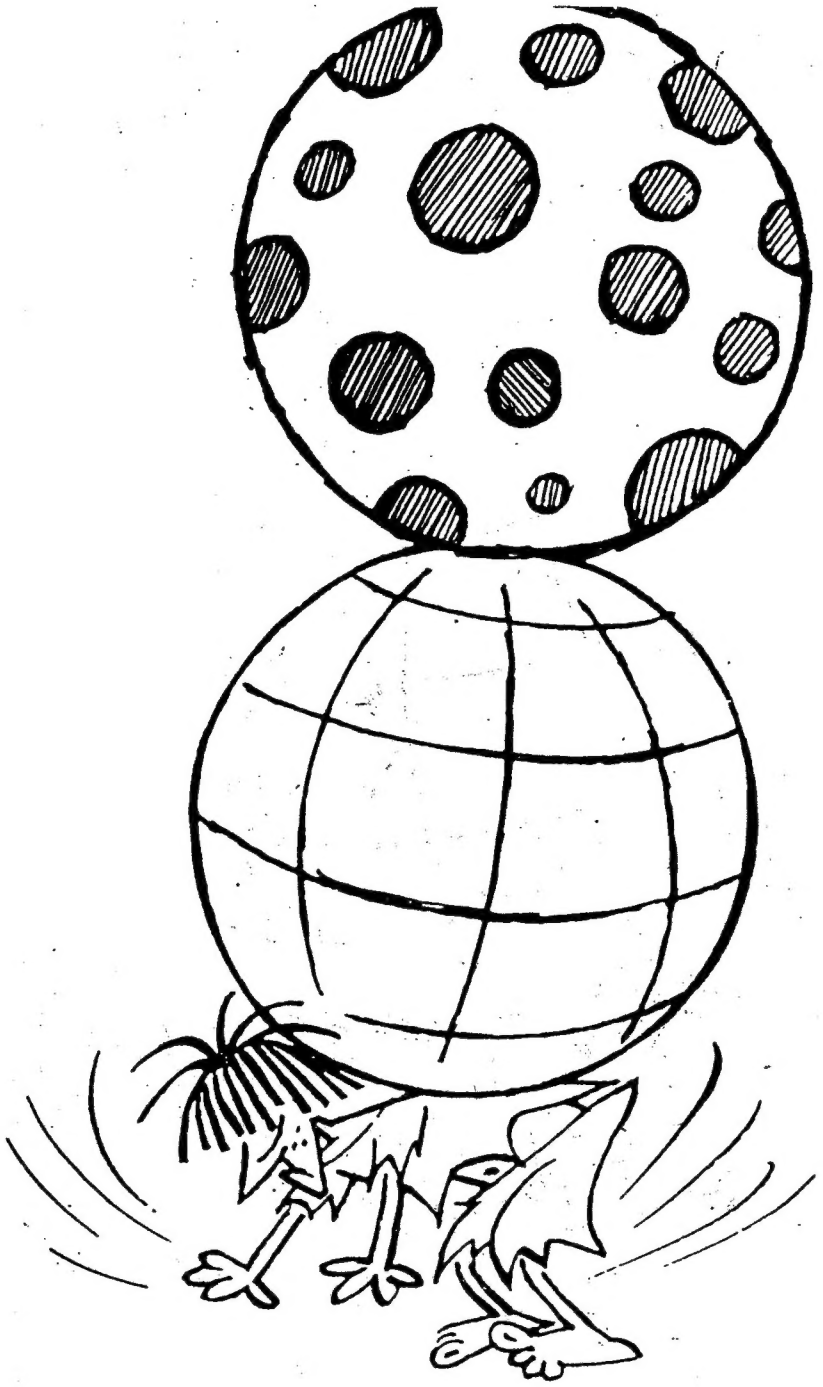

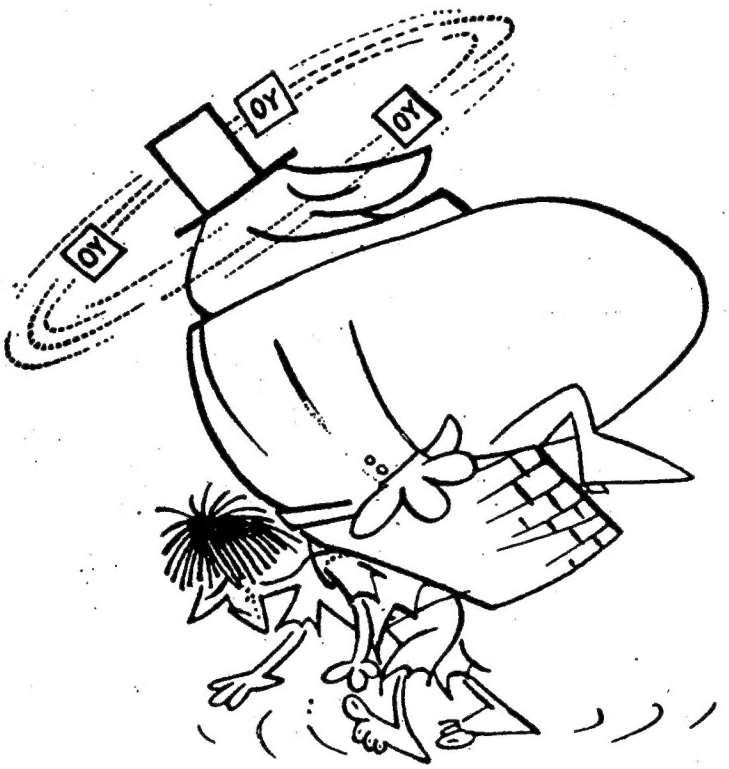

Doktor,
– Bu çocuğun mutlak bir derdi var ki ağlıyor, diyerek beni bir güzel muayene den geçirip, teşhisini koymuş:
Bir şeyciği yok!..
Çocuklarının bir şeyciği olmadığı halde bir avuç paradan çıkan annem le babam, fazla yaşamamışlar bu olaydan sonra...
Çekip gitmişler öbür dünyaya!..

Hayatta tek başıma kalmışım. Insan küçücük yaşta tek başına kalınca ne olur?. Düşe kalka büyür değil mi?..
Eş dost yardımıyla boyum 1.60'a gelene dek büyümüşüm.

Sonra dost konuşular kesmişler yardımlarını... Ne düşürmüşler, ne kaldırmışlar. Sağlığımı Tanrıya emanet edip, beni yeniden sokaklara salmışlar!

Yıllar yılları kovaladı. Herkes gün geçtikçe gelişip büyürken, ben küçüldüm, küçüldüm, inecik kaldım. Tanıyanlar, "ne ince, ne duygulu çocuk" demeğe başladılar. Doğrusu insanlar beni iyi değerlendiriyorlardı.

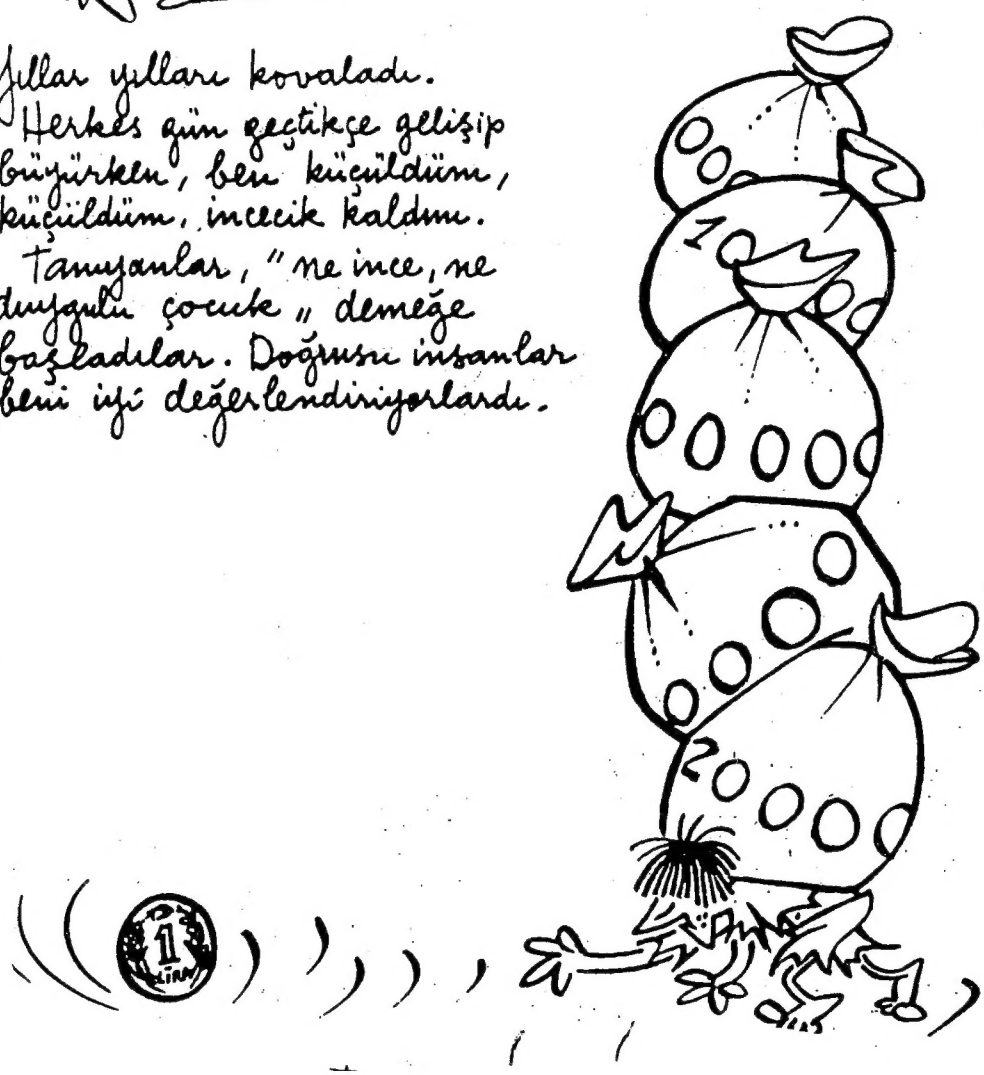

Eskiden bizim Üsküdar'a sık sık tel cambazları gelirdi. Bedava taraftan gözümün ilk güldüğünü oradan hatırlarım. Ve beni çizerliğe iten, o tel soytarısı olmuştur.

Bir palyaço !..

Az sonra sözünü edeceğim "çöplük"e gelene kadar bir sürü işte çalıştım. Haydarpaşa'da su satmaktan, raylardan kömür toplamaya kadar... İnsanın aç bırakacak garibanın işlerin hepsini denedim.

Başladım onlar gibi çöp yığınını karıştırmağa... Gözüme ışıl, ışıl bir şey ilişti. Aaa!.. olur şey değil! bir elli kuruş!.. Ama karnımın açlığını doyuya, doyuya harcamağa bir türlü elimin varmadığı bu paraya, ertesi gün aynı çöplükte bir elli kuruş daha bulmağa çalışırken kaybettim!.

Fakat o çöplükte önce bulup sonra kaybettiğim elli kuruşla kalmamıştım. Bir sürü yırtık, eski gazeteler de bulmuştum. Bu gazetelerde, adına "Karikatür" dendiğini sonradan öğrendiğim acaip çizgiler ilgimi çekmişti.

Tel canbazına gelince: Onun yaptığı tehlikeli oyunları gören polyaço, " Ben de yaparrrum " diyerek acemî hareketlerle tele tırmanır, milleti gülmekten kırardı !..

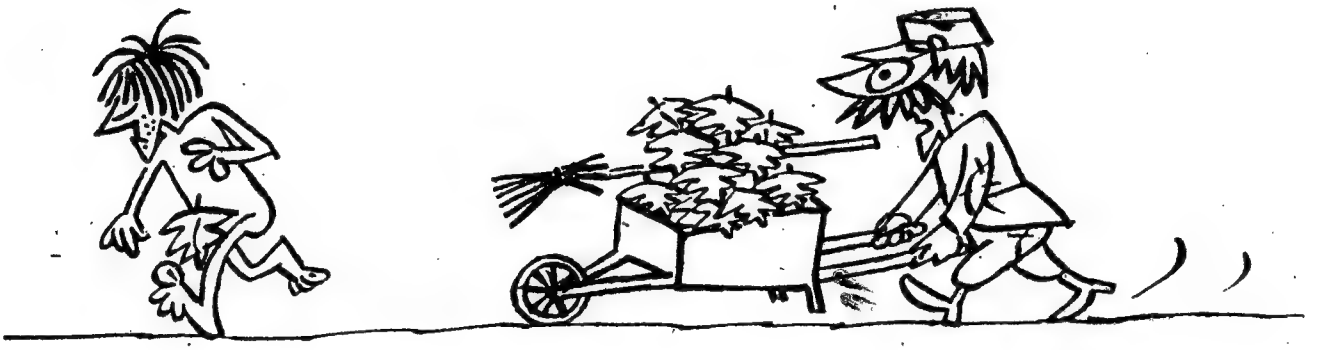

Bir gün, kendimi bir çöplükte buldum. Baktım bir sürü gariban ... Ne arar, ne bulurlar bu çöplükte?.
Neyse takımsız taklavatsız bir işmiş. Elime bir çomak alıp çöktüm yanlarına ...

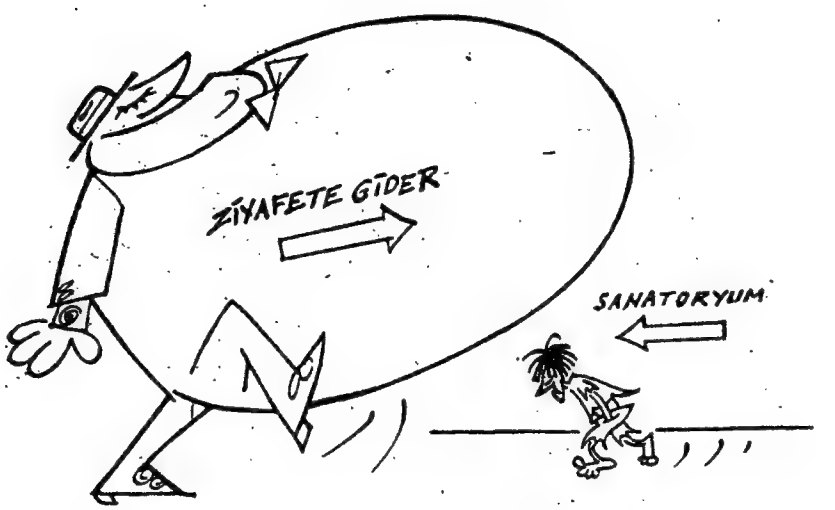

ZEKİ BEYNER

1936 yılında İstanbul'da doğmuşum. Hem de yaşlanmış olarak... Yüzümde bir sürü gereksiz çizgi belirmiş. Hayatta çekeceğim sıkıntılar, daha o zaman içime doğmuş olmalı ki dünya ya gelişime bayağı üzülmüş, aylarca susmak bilmemişim

Anne ve babasını küçücük yaşındayken kaybeden Zeki Beyner, yokluk içinde ve sıkıntılarla dolu bir çocukluk çağı geçirmiş. Haydarpaşa'da su satmaktan, raylardan kömür toplamaya kadar, kendi deyimiyle "insanı aç bırakacak garibanlığın hepsini deneyerek" yaşamını sürdürmeye çalışmış.

Karikatürle tanıştığı, içini çizerlik hevesinin kapladığı anısını, "Keşkül-ü Fukara" adlı albümünde şöyle anlatıyor;

"Eskiden bizim Üsküdar'a sık sık tel cambazları gelirdi. Bedava tarafından yüzümün ilk güldüğü günü oradan hatırlarım. Ve beni çizerliğe iten o tel soytarısı olmuştur. Bir palyaço!.."

"Tel cambazının yaptığı tehlikeli oyunları gören palyaço, BEN DE YAPARRRIIIM diyerek acemi hareketlerle tele tırmanır, milleti gülmekten kırardı."

"Birgün yırtık bir gazete geçti elime. Sağ köşesinde bir karikatür vardı. Hemen o palyaço geldi aklıma. Baktım, baktım, BEN DE YAPARRRIIIM..! Kağıt aradım, yok. Silgi, yok. Kalem, yok... Fakat içim palyaçonun çok hoşuma giden tekerlemesiyle dolu: BEN DE YAPARRRIIIM!"

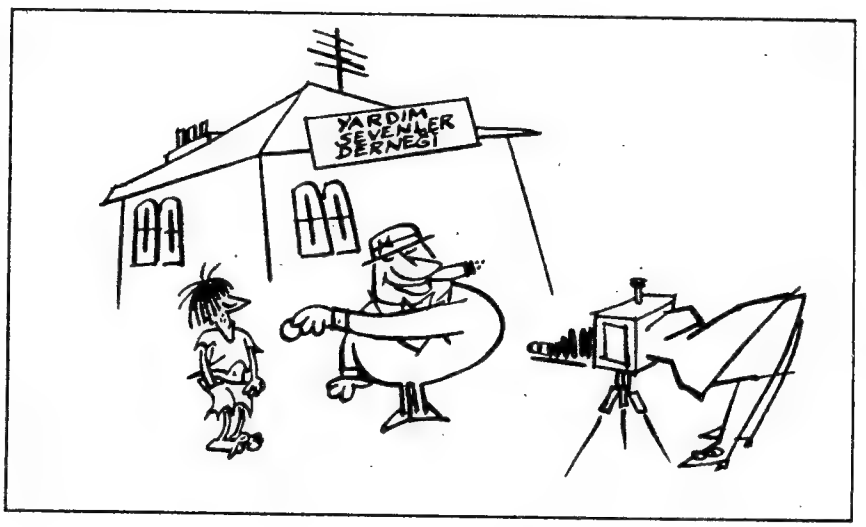

Palyaço, tel cambazını acemice taklit ederek insanları güldürmüştü. Ama Zeki Beyner, karikatürü yıllardır başarıyla sürdürerek izleyicilerini hem güldürmüş, hem de düşündürmüştür.

Zeki Beyner'in geçtiğimiz ay Vakıflar Bankası Fener Şubesi'nde gerçekleştirdiği sergisinde, arkadaşımız Raşit Yakalı ile karikatür ve sergisi üzerine yaptığı sohbeti yayınlıyoruz.

R.Y.— Şimdi yılların karikatüristi Zeki Beyner ile beraberiz. Kendisini uzun yıllar Akbaba, Amcabey, Pardon, Çarşaf mizah dergilerinin kapaklarından tanıyoruz. Kendisini, kendisinden dinleyelim. Evet Zeki abi, bu ilk serginiz mi?

Z.B.— Evet, bu ilk sergim. Bundan önce çok sergi açmak için düşüncelerim oldu, ama bugüne kısmetmiş. İşte bu, Lions Kulübün lanse ettiği bir sergi. Biraz da sosyal içerik taşıyor. İşte bugüne kısmet oldu, daha önce açamadım.

R.Y.— Bugüne kısmetmiş... Siz yıllardır mizah dergilerine sosyal içerikli karikatürler çizdiniz. Bir de "Keşkül-ü Fukara" adlı kitabınız var. Şu anki duygularınız ne? Yani bu sergideki karikatürler de o albümdeki konuları içeriyor.

Z.B.— Evet... Tam içermese de yine ondan bazı veriler var. Bazı ögeleri, karikatür ögelerini taşıyor. Genelde de benim düşüncelerimi, karikatürde çizdiğim esprileri ve çizgileri de beraberinde getiriyor.

R.Y.— *Peki, beylik bir soru... Sizce karikatür nedir?*

Z.B.— Karikatür çizgiyle yorum olayıdır. Batı'dan gelen yazısız bir karikatür var. Yani daha doğrusu karikatürde yenilik... Yazısız karikatür. Burda şu olmuştur, karikatür boyut kazanmıştır. Yani olgularını tamamlamış. Nasıl müziğin dili nota ise, karikatürün dili de çizgi olmuştur. Çizgi de karikatüre evrensel bir boyut kazandırmıştır. Yani evrensel bir dil, uluslararası bir dil kazandırmıştır. Artık yazısız karikatürlerde çeviri gerekmiyor. Herkes baktığı zaman o karikatürle anlaşabiliyor. Uluslararası düzeyde Türk karikatürü de daha da ileri gitmiştir. Hatta ben şöyle söylüyorum; Yazısız karikatür ve imzasız karikatür. Çünkü imza artık orda alışkanlık haline gelmiş. Yani o kadar büyük ustalarımız var, büyük çizgi yorumcularımız var. Bunlar usluplarını son şeyine getirmiş artık. Karikatürün bütün öğelerini kazandırmış karikatüre. Orda çizgiyle imzayı da atması gerekir. Ama imzayı alışkanlık olarak atıyor. İmza da istemiyor yazısız karikatürler.

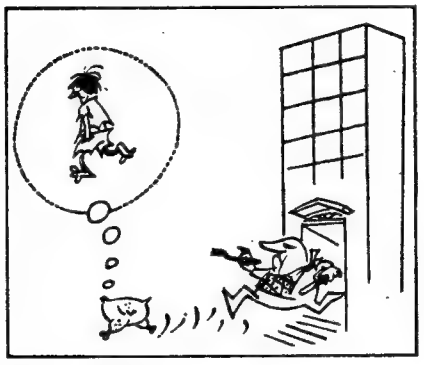

R.Y.— *Evet*

Z.B.— Böylece batı düzeyine ulaşmış hatta onu da aşan ustalarımız var. Yani karikatür oraya gelmiş. Çizgi diyorum, çizgiyle yorum diyorum karikatür.

R.Y.— *Sizinle uzun yıllar beraber çalıştık. Ben o izlenimlerime göre söylüyorum... Siz hep saman kağıtlarına ve gayet rahat bir şekilde karikatür çiziyordunuz. Bu sergide ise tam tersi, çok özenli, renkli karikatürler var. Bu sizin için zor olmadı mı? Ne kadar zamanda hazırlandınız?*

Z.B.— Bu kısa vadeli bir çalışma. Olguları dediğim gibi biraz sosyal içerik taşıdığı için. Sosyal dediğim bir yardım, yani karikatür burda bana bir yardım getiriyor. Bu yardımın getirdiği duraklamalar olmuştur. Yani, lanse edenler arasında zaman zaman iletişim kopukluklarından. O nedenle bu kısa vadeli bir çalışma olmuştur. 15 gün gibi, 20 gün gibi aralıklarla. Mesela 10 gün oturup çalışmışım, kopukluk olmuştur ve bırakmışımdır. Ve tekrar bir haber gelmiş, iletişim kurulmuş, hadi yeniden çalışmışımdır.

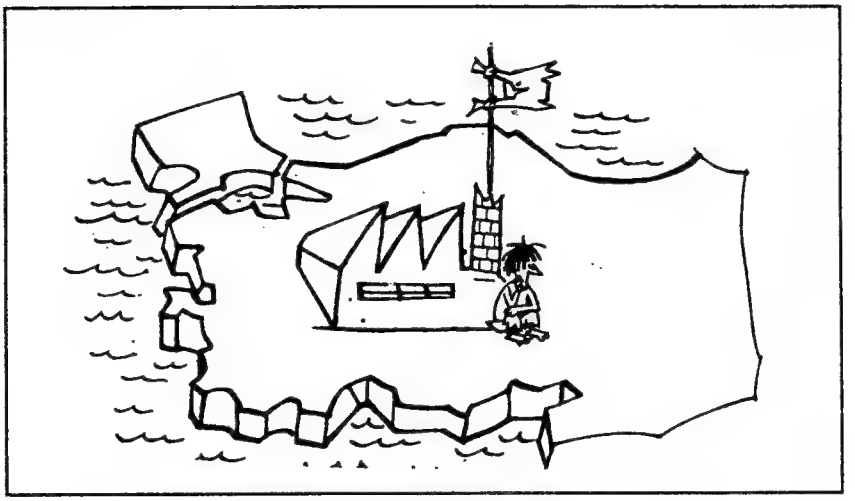

Saman kağıtları ile çalışmaya gelince, o zaman gerçekten öyleydi. Kasap kağıtları bulurduk. Kasaba giderdik, birisi et alır. Yağlı kağıtlar vardır onun altında. Bir kağıt daha vardır, ikinci kağıt. O ikinci kağıtı atarlar, ben koşar alırdım onu. Ona çiziktirirdim. Hatta Yusuf Ziya beni kapıdan görünce, çıkarırdım verirdim karikatürü, "Zeki, öbür ceplerinde yok mu?" derdi. Her taraftan birer karikatür çıkardı. Saman kağıtlar. Tabii kimi dağıtmış mürekkebi, ona kızardı. Ama çözüm de getirmezdi. Ver, orda kağıt da var dimi, iyi kağıt ver de... Ona gelince kaçardı. Tabii, o dönemler öyle...

R.Y.— *Şu andan itibaren, bundan sonraki çizgi hayatınız nasıl olacak?*

Z.B.— Çizgi hayatım nasıl olacak? Önce benim hayatım nasıl olacak? Biliyorsunuz basında bir kriz var. Artık yazılı basın zor durumda. Sözlü basına geçilmiş. Sözlü basında yaşam var, orda kaynak var. Ben emekliyim artık. Ben işlerimi yaptım. Biliyorsunuz 25 yıl Akbaba'da çalıştım, 15 sene de Çarşaf'ta... 40 senedir uzun vadeli çalıştım. Hiç bir yerde de yetersiz kalıp ayrılmadım. İkisi de kapanmıştır. Boşta kalınmıştır. Bu boşluk da zaman içinde ne gösterecek? Bekleyeceğiz ve hep beraber göreceğiz.

R.Y.— *Size başarılar diliyorum.*

Z.B.— Teşekkür ederim...

Bu arzumum ilk gerçekleşen ürünüyle, çoğunlukla çöplükte elime geçen Cumhuriyet gazetesine gittim. Beni kapıda Elif Naci Bey olduğunu öğrendiğim değerli ressamımız karşıladı. O sıralarda Galatasaray lisesinde resim sergisi açmıştı.

İşi anlıyorum!..

Bir gün, yırtık bir gazete geçti elime. Sağ köşesinde bir karikatür vardı. Hemen o palyaço geldi aklıma. Baktım, baktım, "Ben de yaparrrım!" Kağıt aradım, yok. Silgi, yok. Kalem, yok!..

Fakat içim palyaçonun çok hoşuma giden tekerlemesiyle dolu:

"BEN DE YAPARRRIIIM!"

Bir gün Aziz Nesin "Yusuf Ziya Ortaç seninle konuşmak istiyor." demişti.

Nasıl sevinmiştim anlatamam. Karnım zil çalıyordu.

Neyse Yusuf Ziya Ortaç'ta zili çalmış Aziz ağabeyi çağırtmış...

Konuları güzel ama, çizgileri zayıf. Biraz pişsin Azizciğim." demiş. Pişmek ne demek?.. Bu yaz sıcağında sırtımdaki pal tonun içinde karnım zil çala çala yanıyordum!..

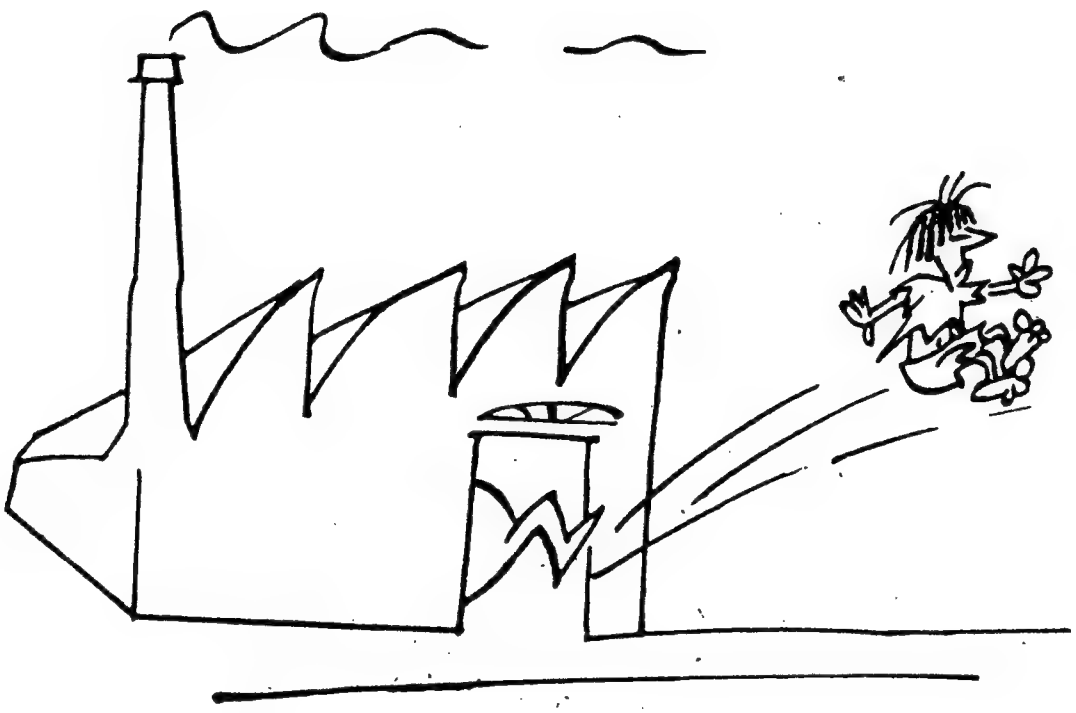

Lokanta

İlk karikatürüm Akbaba Dergisinde çıktı. Sıcak bir yaz günüydü: Ya temmuz, ya Ağustosun aylarıydı. Sırtımda bir palto vardı. Eski, yırtık, uzun bir palto... Karşımdaki, "Zeki sen misin?" diye sorunca, sıkılarak "Evet" demiştim. Bu suali soran Yusuf Ziya Ortaç'tı.

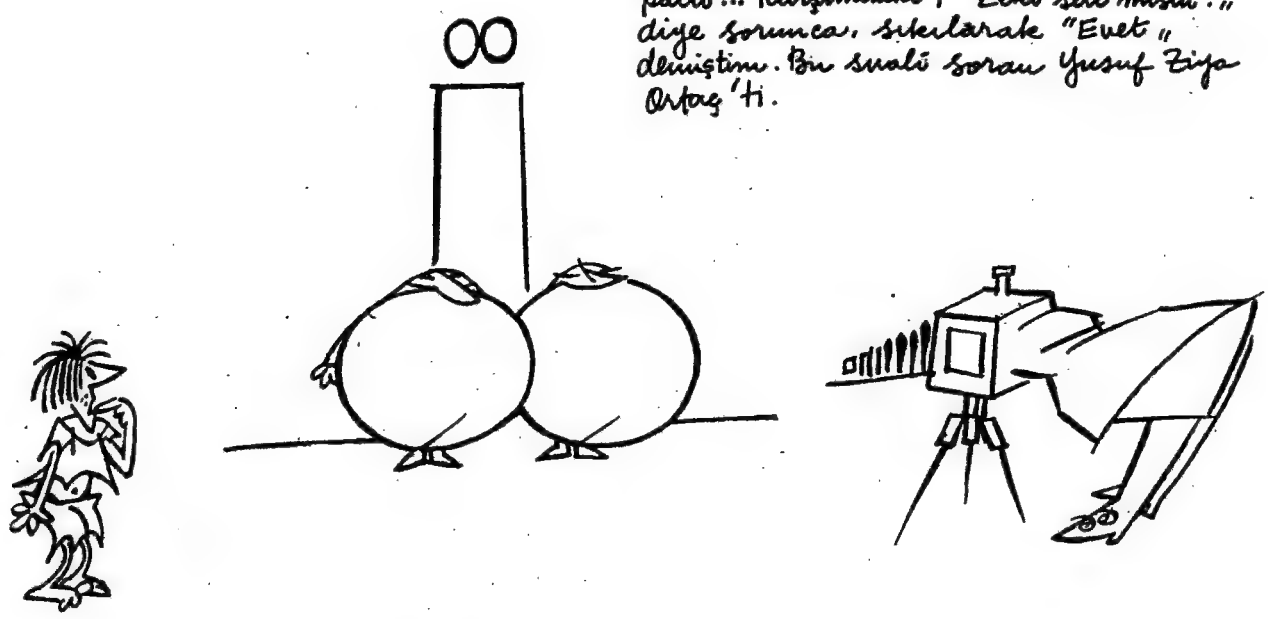

Bana bir broşürünü verdi. Ve öylesine yakınlık gösterdi ki, onun kibarlığı inceliği ve büyük ilgisi, kendisini bir daha görmeme engel oldu.

'arşim„ dedi. (Kardeşim) "Bu sıcakta bu altına nasıl giyiyorsun?.. çıkarsana„ Çıkarayım da ayıbım mı çıksın efendim?„ deyince, "Yaa, öyle mi?..„ demişti.
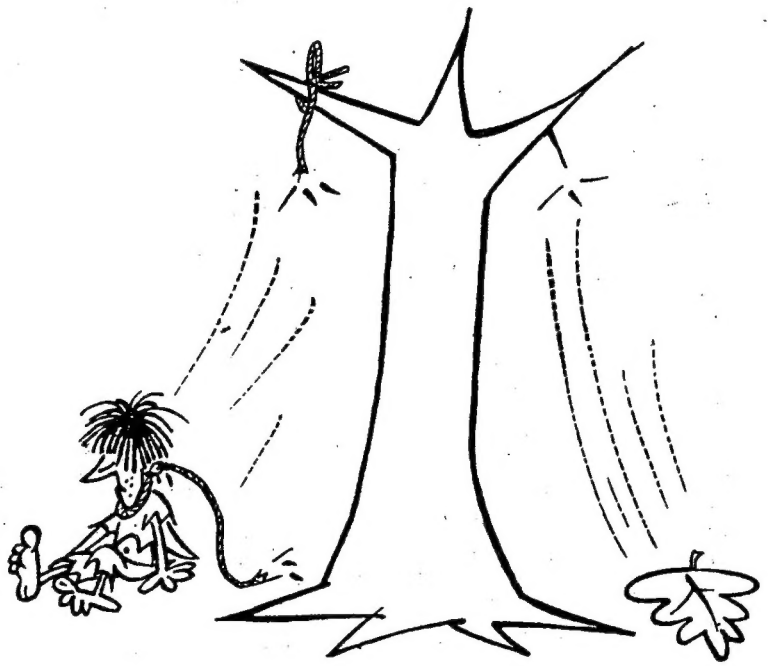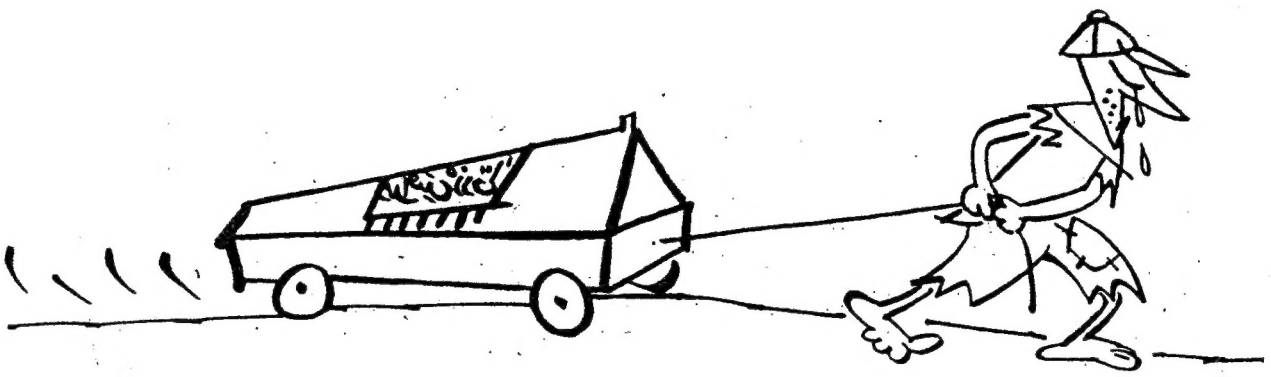
Ağlamak için bahane mi yok! Karnım acıkmış, ağlamışım; susamış, ağlamışım. Dövmüşler ağlamışım. Merak edip doktora götürmüşler...